

OUD LEERLINGEN

ZAND VLIET

christelijk lyceum

is toegewe-
Kees' lange
nst als histo-
n bijdragen aan
over de geschie-
an **Zwijndrecht** en
urg, respectievelijk zijn
ortestad en woonplaats.
ees heeft **meerdere** histori-
sche boeken geschreven. In
2016 ontving hij samen met
medeauteur Henk Boers de

Toen moest ik **terugdenken**
aan wat ik diezelfde sep-
tembermaand tijdens een
van mijn **onderduikpe-**
des in Den Haag had
gemaakt. Ik had op
8 september 1944 in
Haag kort na de
raketten de lucht
Ik realiseerde
dat dit het n
geheime wap

‘Gewoon bijzonder’

12 oktober

Van het Bestuur

**OUD
LEERLINGEN
ZANDVLIET**

Het bestuur aan zet

Bij het voorbereiden van dit stukje bladerde ik door een paar artikelen die in vorige nummers van de Z stonden en bedacht ik hoe leuk het kan zijn eigen herinneringen van de jaren op Zandvliet te spiegelen aan die van anderen.

Ook bij het doorspitten van het historisch archief van de school, dat voor het grootste deel beheerd wordt door de Stichting Oud-Leerlingen, komen herinneringen naar boven en worden oude exemplaren van 'De Grote Klok' opnieuw gelezen. Dat

ik niet de enige ben die het zo vergaat, blijkt uit de ervaringen van anderen weergegeven in artikelen in de Z.

Het opruimen en ordenen van het archief is een van de activiteiten waarop het bestuur zich op dit moment concentreert. Dit archief dat tot voor kort in een aantal kartonnen verhuisdozen in een bezemkast van de school was opgeslagen, wordt geordend en in z'n geheel opgeslagen in de archieven van de Gemeente Den Haag. Een deel van het archief wordt ook gedigitaliseerd. Daarmee wordt de informatie toegankelijker en het levert ook aanknopingspunten voor artikelen in toekomstige afleveringen van de Z.

Naast het werk aan het archief, spant het bestuur zich in voor het verbeteren

van het bestand van oud-leerlingen. Van de ruim 6300 leerlingen die sinds 1928 de school hebben verlaten, zijn ongeveer 1500 email adressen bekend. Er wordt hard gewerkt aan het verifiëren van bekende gegevens en het meer compleet maken van ons bestand. Het mag duidelijk zijn dat de gegevens van degenen die de Z in de brievenbus ontvangen in het bestand zitten, maar we herhalen onze oproep om ons – op welke manier dan ook – te helpen bij het bereiken van meer oud-leerlingen. Op die manier wordt ons speurwerk op basis van onder andere Facebook, LinkedIn, Schoolbank en de archieven hopelijk versterkt en meer effectief. Ons streven is in contact te zijn met een zo groot mogelijke groep oud-leerlingen!

Sinds kort is een nieuw lid aan het bestuur toegevoegd: Nadia van den Berg. Nadia vertegenwoordigt een jongere generatie van oud-leerlingen en is ook in die hoedanigheid een belangrijke versterking.

We hopen dat deze Z wederom boeiend en interessant zal blijken te zijn en we in de toekomst nog meer oud-leerlingen kunnen laten terugdenken aan hun tijd op Zandvliet.

Namens het bestuur, Han Gesink

Bestuursleden, redacteurs en correspondenten gevraagd!

We hebben een leuk team van bestuursleden. Daar wil je wel bij horen! Heb je interesse om actief te zijn in het bestuur of ken je een oud-schoolgenoot die dat, al of niet samen met jou, zou willen doen, dan nodigen wij je van harte uit om contact op te nemen met de voorzitter of secretaris. Dat kan via bestuur@oud-leerlingenzandvliet.nl. Ook voor als je niet veel tijd hebt zijn er klussen te doen, meestal ook van huis uit.

Naast nieuwe vrijwilligers voor het bestuur zoeken we ook nog versterking voor de redactie van de Z. Word correspondent, als je incidenteel een bijdrage wilt leveren. Of meld je aan als redacteur. Het is aangenaam werk en het levert je de waardering op van een grote schare lezers. Wil je liever geïnterviewd worden over anekdotes uit jouw middelbare-schooltijd, laat het weten. We komen met plezier naar je toe.

Van de redactie Gewoon bijzonder

U heeft een bijzondere editie van Z in handen. Dit medium wordt namelijk geopend door een bericht over een moderne ridder, en gevolgd door een verhaal over dapperen daden in oorlogstijd. Bijzondere mannen. Z gaat verder met verhalen van en over gewone mensen. Neemt u die uitspraak vooral niet te letterlijk. Want wie is gewoon, en wie is bijzonder? Volgens mij maken wij de Z en leest u de Z omdat wij onze tijd op Zandvliet als een bijzondere tijd hebben ervaren. En dat terwijl we toentertijd vooral gewoon op school zaten.

Misschien is dit wel een gewone Z, gevuld met bijzondere verhalen. Misschien lijkt het daarin wel op onze bijzondere school: gevuld met verhalen die vaak gewoon ergens beginnen maar bijzonder worden als we ze vertellen.

Michiel van Straten, hoofdredacteur

P.S.: Zou u ook wel eens uw verhaal in de Z willen delen met andere ex-Zandvlieters? Dan nodig ik u van harte uit om mij uw idee of verhaal voor te leggen. Stuur uw voorstel naar m.vanstraten@kpnplanet.nl, en wie weet staat u in de volgende editie van Z.

Lintje Kees van der Leer

Op 26 april 2017 werd de heer C.L. van der Leer in Leidschendam-Voorburg benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Geschiedenissen

Kees van der Leer, oud docent economie en -corrector van Zandvliet, is sterk betrokken bij Stichting oud-leerlingen. Zijn beschrijving 'Zandvliet, een buitenplaats met een onderwijstraditie' kennen we natuurlijk uit het jubileumboek met harde kaff 1925 - 2000.

De ridderorde is toegewezen vanwege Kees' lange staat van dienst als historicus, en zijn bijdragen aan de kennis over de geschiedenis van Zwijndrecht en Voorburg, respectievelijk zijn geboortestad en woonplaats. Kees heeft meerdere historische boeken geschreven. In 2016 ontving hij samen met medeauteur Henk Boers de Ithaka-prijs van de Stichting Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen voor het boek *Huygens' Hofwijck*. Kees heeft deze zomer in Polen de Poolse vertaling van zijn nieuwste boek over Prinses Marianne gepresen-

teerd. De titel daarvan is: *Marianne, een vrijgeve en kunstzinnige prinses in Voorburg, Reinhartshausen en Camenz*. Zie www.keesvanderleer.nl voor zijn historische werken in de vorm van boeken, artikelen, gedichten en lezingen.

Kees, proficiat!

Kees van der Leer

Drs. Kees (Cornelis Leendert) van der Leer (geboren 1944 te Zwijndrecht) studeerde economische wetenschappen aan de Economische Hogeschool te Rotterdam, de huidige Erasmus Universiteit. Enkele jaren na zijn afstuderen kreeg hij een betrekking als docent en corrector aan het Zandvlietcollege in Den Haag. Bij zijn pensionering in 2009 was hij zo'n 37 jaar aan Zandvliet verbonden geweest. Als bewoner van de Voorburgse buitenplaats 'In de Wereldt is veel Gevaer' verdiept hij zich in de historie van oude buitens en andere historische gebouwen. Hij

was medeoprichter en bestuurslid van de Historische Vereniging Zwijndrecht (HVZ) en de Historische Vereniging Voorburg (HVV). Hij is mederedacteur van Historisch Voorburg, het periodiek van de HVV en van Swindregt Were, het periodiek van de HVZ en het Historisch Genootschap H.I.Ambacht.

De zoon van de conciërge en de Volkswagenfabriek

Door Rob Gmelig Meijling,
HBS-b, eindexamen 1965

Rob Gmelig Meijling tekende opnieuw een verhaal op van Wim Deetman, 92 jaar en neef van de twintig jaar jongere oud-burgemeester van Den Haag. Deetman is Delfts ingenieur en oud Shellman. Zoon van Jan Deetman, de conciërge van Zandvliet, toen de Tweede Christelijke HBS. Woonde van 1925 tot 1945 bij zijn ouders in de villa van de school.

Wim Deetman was op 3 maart 1945 de illegale krant 'Het Vrije Geluid' aan het stencilen op de zolder van het schoolgebouw aan de Bezuidenhoutseweg 40, toen de Engelse bommenwerpers overvlogen en het Bezuidenhout bombardeerden. Dit heb je kunnen lezen in de eerste Z van 2017.

Delftse studenten als dwangarbeiders

Wim was in 1943 als Delftse student door de Duitsers gearresteerd wegens het niet tekenen van de 'loyaliteitsverklaring', waarin stond dat studenten aan de Nederlandse universiteiten niets tegen de Duitse bezetter zouden ondernemen. Hij werd vervolgens afgevoerd naar Duitsland om dwangarbeid te verrichten, ontsnapte in januari 1944 uit Duitsland, en dook onder in Zuid-Holland en Elburg. Wim was op 3 maart 1945 met valse papieren op bezoek bij zijn ouders op Bezuidenhoutseweg 40 toen daar in de wijk de bommen vielen, in plaats van op de Duitse 'Vergeltungswaffe' V-2 raketten die geparkeerd lagen op de fietspaden, gecamoufleerd onder de bomen van het Haagse Bos.

Kraft durch Freude Sonderabteilung

In oktober 1944 was de Volkswagenfabriek in Wolfsburg ook al gebombardeerd, ook om V-2 raketten te vernietigen. Wat had de 19-jarige zoon van de conciërge met die luchtaanvallen op de VW-fabriek te maken? Dit is wat Wim Deetman zelf daarover vertelde: 'Na mijn arrestatie werd ik in KdF-Stadt (Kraft durch Freude) bij Wolfsburg als dwangarbeider in de Volkswagenfabriek tewerkgesteld. Als student elektrotechniek kwam ik in de ploeg van de elektrische storingsdienst. Ik kreeg een pasje waarmee ik overal in de fabriek toegang had, behalve in één deel, de zogenaamde Sonderabteilung. Het was zelfs verboden

om daarover te praten. Alleen toegankelijk voor een klein aantal Duitse werknemers. Soms als ik nachtdienst had zag ik hoe reusachtige sigaarvormige apparaten de geheime hal uit werden gereden en op treinwagons werden geladen en toegedekt met zeilen. Ik had geen idee waar die enorme dingen voor dienden; ze weken totaal af van de militaire voertuigen Kübelwagen en Schwimmwagen die gebouwd werden in de fabriekshallen bedoeld voor de productie van de burger KdF-wagen, de latere VW Kever. In januari 1944 deed de gelegenheid zich voor om uit Duitsland te ontsnappen. Een bevriende medestudent was tewerkgesteld op de administratie van de fabriek en kon aan officieel briefpapier en allerlei stempels komen. Hij maakte voor ons tweeën officieel uitzijnde papieren, waarin stond dat we verlof hadden om voor korte tijd aan de grens familie te ontmoeten. Op de geplande datum liepen we van de fabriek weg en namen de trein naar Kleve vlak bij de Nederlandse grens. Onderweg werden we tweemaal gecontroleerd maar met die papieren mochten we doorgaan. Bij de grens wisten we een betrouwbare boer te wonen die ons een route over het prikkeldraad van de grens wees. Van daar liepen we naar Nijmegen. Daar stapten we ieder op een andere trein en dezelfde avond zat ik bij mijn ouders in villa Zandvliet. Daarna dook ik onder en zat ik op verschillende adressen in en rond Den Haag en bij mijn grootouders in Elburg.'

Parachute uit Engeland

Deetman vertelt verder: 'Het was september '44 en ik hielp bij Elburg een van mijn ooms op het land met hooien. Tot ik op een van die dagen met mijn hooivork uit het gras een kleine parachute opprikte. Aan dat parachute hing een gesloten mandje met daar in een leven-de postduif. Er zat een envelop in met daarop grote rode letters in het Frans en in het Nederlands: 'Open doen a.u.b.'. In de envelop vonden we een papier met o.a. de tekst: "Leve het vaderland. Weg met den mof. Gij heeft het geluk gehad deze duif te vinden. Profiteer ervan om uw vaderland te dienen. Dit is een pracht-kans die misschien een tweede maal niet terugkomt; maak er dus gebruik van in de grootst mogelijk mate. Help ons de vijand het land uit te gooien en U Uw vrijheid en goederen terug te geven. Licht ons in omtrent den Duits (sic), wat doet hij, wat is zijn toestand and (sic) wat zijn zijne inzichten. Lees aandachtig onze vragenlijst en volg onze aanwijzingen nauwkeurig. Wij zullen weten hoe U te beloonen

zoodra
de
over-
winning
behaald is.

Wij vergeten U niet.
Gij kunt belangrijke
inlichtingen vergaderen
(sic). Deze duif kan ze ons
brengen. Wij weten hoe ze
te gebruiken.

In de vragenlijst werd
verzocht om inlichtingen te
geven over zaken die je in je omgeving
hebt gezien, met daarbij zoveel mogelijke
details, met name tijden, locaties en aan-
tallen. De volgende onderwerpen stonden
in de vragenlijst: - voorbereidingen voor
een Duitse inval in Engeland, - gelegeerde
troepen, - oorlogsmateriaal, - militair ver-
keer, - moraal van de mof (sic), - adressen
van de mof, - kustverdediging,
- vliegvelden, - oorlogsschepen, - doelen
voor (Geallieerde) luchtbombardementen,

- voor burgers verboden zones, - radio
Londen: wat kan beter qua ontvangst en
onderwerpen voor de luisteraar in bezet
Nederland?

Verder troffen we in de envelop aan:
blanco velletjes rijstpapier, een potloodje,
twee kokertjes, aanwijzingen hoe de duif
te verzorgen, hoe de kokertjes aan een
duivenpoot te bevestigen en een zakje
mais. We gaven de duif maar meteen haar
voer, daar in het gras. Maar verder? We
konden de duif niet mee naar huis nemen
om water te geven, het hebben van dui-
ven was verboden. Dus gingen we maar
meteen ter plaatse aan de gang met het
beantwoorden van de vragenlijst.

V-2 supersonische ballistische raket

'Toen moest ik terugdenken aan wat ik
diezelfde septembermaand tijdens een
van mijn onderduikperiodes in Den Haag
had meegemaakt. Ik had op vrijdag
8 september 1944 boven Den Haag kort
na elkaar twee raketten de lucht in zien
gaan. Ik realiseerde mij onmiddellijk dat
dit het nieuwste Duitse geheime wapen
moest zijn (de V-2 supersonische ballis-
tische raket begreep ik later na de oorlog),
want ik herkende de grote sigaarvor-
mige apparaten die ik 's nachts uit de
Sonderabteilung van de KdF-fabriek had
zien komen. Het waren de eerste lancerin-
gen van dit nieuwe wapen en wel vanaf
Wassenaar. Dat was iets heel anders dan
het vliegtuigachtige wapen V-1 dat tot
dan toe was gebruikt.'

'Ik heb daar in het gras bij Elburg met
het Engelse potloodje op de velletjes
rijstpapier een plattegrond getekend van
de KdF/VW-fabriek met de locatie van
de Sonderabteilung en een beschrijving
van wat ik had gezien van het geheime
Duitse wapen, met zoveel bijzonderhe-
den als ik me kon herinneren. Conform
de instructies hebben we deze inlichtin-
gen in de kokertjes gestopt, die voorzich-
tig aan de pootjes van de duif vastge-
maakt en de duif in de lucht gegooid. Na
een paar rondjes boven ons hoofd vloog
de duif in Westelijke richting naar het
IJsselmeer en verloren we hem uit het
oog. We konden nauwelijks geloven wat
we zojuist hadden meegemaakt.'

'In oktober 1944 werden (als respons op
onze berichten?) de luchtbombardemen-
ten op de VW-fabriek geïntensiveerd en
moet ook de Sonderabteilung zijn uitge-
schakeld en daarmee de verdere aanmaak
van de V-2 wapens. Dat hoorde ik na
de oorlog van een bevriende medestu-
dent die tot het eind van de oorlog in de
VW-fabriek had moeten werken.'

Dat is wat in 1944 de 19-jarige zoon
van de conciërge van de HBS aan de
Bezuidenhoutseweg te maken had
met luchtaanvallen op de VW-fabriek
in Wolfsburg.

Dement of niet, deze tijd vergeet ik niet

Door © Peter van der Stoep,
Tekstbureau Auteur op bestelling

We schrijven het jaar 2017. Ik kijk naar buiten en ik zie dat de wolken nog steeds voorbijrijden. Ik adem nog steeds lucht in. Kortom ik leef en ik denk, dus ik besta. Maar goed, ik las een korte tijd geleden dat de kans op dementie kleiner wordt, wanneer je een diploma in het voortgezet onderwijs hebt behaald.¹ En dat heb ik behaald in het jaar 1995 aan het Zandvliet College, gesitueerd aan de Bezuidenhoutseweg 40 te Den Haag. Nu weet ik wel, dat dit een tijd geleden is, maar ik wil jou, de lezer, even terugnemen naar dat moment ruim tweeëntwintig jaar geleden.

Met weemoed denk ik terug aan de tijd, dat ik door het (inmiddels oude) schoolgebouw liep. Ik was toch een beetje zenuwachtig, want het was een dag voor mijn herexamen. Toentertijd had ik op de HAVO een redelijk makkelijk vakkenpakket. Toch presteerde ik het om van de zes vakken drie keer het eindcijfer vijf, één keer het cijfer zeven en twee keer het cijfer zes te behalen. Ik moest dus van één vijf een zeven maken om te slagen. Dit betekende dat ik voor het herexamen wiskunde A een 7,3 moest halen, terwijl mijn eindcijfer van het centraal eindexamen een 3,7 was. Het werd dus een moeilijk verhaal. Nu wil ik niet de rest van het verhaal nog een keer vertellen, want waarschijnlijk heeft de heer Jan van Wieringen al vele malen herhaald dat ik uiteindelijk boven iedereen (en ook zijn) verwachtingen een 8,3 had behaald. Ik wil juist met dit verhaal aangeven, dat de middelbareschooltijd op het Zandvliet College iets speciaals bij iedereen naar boven kan brengen. Het gevoel dat je meer kan, dan je werkelijk voor ogen had. Het gevoel dat je boven jezelf kunt uitstijgen en de kansen kunt grijpen die je voorgehouden worden. Dit is de reden, waarom ik helemaal voor het feit ben, dat er meer academici in het voortgezet onderwijs voor de klas moeten staan². Dit is positief voor de VWO-klassen, maar volgens mij ook voor de HAVO. Je moet als middelbare scholier toch een voorbeeld hebben. In mijn geval was de heer Jan van Wieringen mijn inspirator. Hij wist precies op de goede knoppen te drukken.

Ik weet nog dat ik de dag voor het herexamen aan hem vroeg: 'Ga ik het halen?'. Hij zei dat ik geen schijn van kans had en dit werkte bij mij. Er kwam een oerkracht bij mij naar boven en het lukte.

Laat dit dus een les zijn voor iedereen. Iets wat moeilijk is, is niet onmogelijk. Laat dit aan iedereen lezen, die nog voor een onmogelijke taak staat. Mijn tijd op het Zandvliet College werd hierdoor één om in te lijsten. Natuurlijk weet ik dat de school nu in een nieuw gebouw gevestigd zit, maar ik was vorig jaar aanwezig en de spirit van Zandvliet is er nog steeds. Ik hoop ook dat de huidige generatie nog steeds gemotiveerd is om alles te doen, wat er in hem of haar zit om tot het uiterste te gaan. En vergeet niet: een middelbaar schooldiploma verkleint de kans op dementie. Dit is toch fantastisch? Of niet soms?

¹ <https://www.nationaleonderwijsgids.nl/voortgezet-onderwijs/nieuws/40135-behalen-van-diploma-voor-voortgezet-onderwijs-verkleint-kans-op-dementie.html>

² <http://www.elsevierweekblad.nl/nederland/achtergrond/2017/08/knaw-slaat-alarm-over-uitstroom-academici-in-middelbaar-onderwijs-530175/>

Zij-instromer Van MULO naar Zandvliet

OUD
LEERLINGEN
ZANDVLIET

Door Ed van Zuidam

Het leven is het verzamelen van goede herinneringen, las ik ooit ergens. Een mooie gedachte. Dat verzamelen begint zeker ook op school. Een van die scholen is voor mij Zandvliet. Na het opschrijven van enkele herinneringen realiseer ik me dat het leven is als:

***Ships that pass in the night, and speak each other in passing.
Only a signal shown and a distant voice in the darkness;
So on the ocean of life, we pass and speak one another,
Only a look and a voice, then darkness again and a silence.***

**(Henry Wadsworth Longfellow -
Tales of a Wayside Inn)**

Jammer, maar het is meestal niet anders. Gelukkig is daar die verzameling, ook het deel gevuld met Zandvliet herinneringen.

1955

Het jaar dat het Christelijk Lyceum Zandvliet zijn poorten voor mij opende. De school had aan de Bezuidenhoutseweg nog de oorspronkelijke verschijningsvorm: de villa, waar de trams langsreden, te midden van voor die tijd druk verkeer en in de rug gedekt door het Haagse Bos. Imposant voor een MULO-leerling die gewend was aan een kale oude school met simpele rechte houten trappen. Gelegen aan de rand van en met uitzicht op het puin van het gebombardeerde Bezuidenhout, dat ik als 4-jarige had zien branden. In 1951 ging ik naar de Van Hoogstraten MULO. 4 Jaar later behaalde ik daar het B-diploma, vakantie volgde als gebruikelijk.

De sfeer toen

De eerste dag na die vakantie was wel spannend, immers je komt binnen in een groep leerlingen die elkaar kennen en jij bent de onbekende nieuwkomer. Nou dat viel alles mee, ik kan me niet herinneren dat er ooit enig punt is gemaakt van mijn instromen. Sterker nog, de klas was zo plezierig dat ik mij er vanaf dag één thuis voelde. Het verschil met de mulo was eveneens vanaf dag één duidelijk, zowel binnen als buiten Zandvliet was het

devies: orde moet er zijn (in dit geval niet in Gods Huis, zoals bij Pieter Bas), zowel binnen als rond de school. In het huidige tijdsbeeld zou deze orde misschien wel als dwang gekenschetst worden, maar toen was de pret min of meer 'ingetogen' en ook buiten de school aan de orde. Op de MULO was de orde binnen de school vergelijkbaar streng, maar buiten de school, meer specifiek voor de deur, kon je je uitleven.

De sfeer nu

Begin deze eeuw keerden mijn vrouw en ik terug naar Voorburg waar wij woonden na ons trouwen en liepen toen nog van daaruit heen en terug naar Den Haag. Soms liepen we dan langs Zandvliet. Een lichte vorm van jaloezie vervulde mij dan, als ik de vrijheid van de leerlingen rond het schoolgebouw zag. Op de treden van het bordes lagen, zaten, lazen, studeerden, knielden, hurkten, praatten, telefoneerden, rookten en aten leerlingen met of zonder laptop of telefoon. Zo nu en dan gepasseerd door een bromfiets, fiets of scooter swingend op weg naar een stalling naast het gebouw. Wat een happening; vergeleken met onze pauze was het een orgie van in vrijheid levende en relaxte leerlingen. Nu loop ik daar nooit meer dus de huidige situatie kan

ik niet beoordelen, maar het tijdens de reünie aanschouwen van een grote ruimte in de nieuwe school, waar leerlingen zich in alle vrijheid kunnen uitleven met de modernste Lego-mogelijkheden, doet hopen dat er nog steeds die ruimte voor vrije ontwikkeling is voor alle leerlingen.

8

De ambiance

Naar de MULO was aanvankelijk een wandeling van ongeveer 20 minuten, die eindigde aan de rand van het gebombardeerde Bezuidenhout, in de toenmalige Louise Henriettestraat, ongeveer ergens achter het huidige WTC. In het laatste schooljaar was ik in enkele minuten op school. We betrokken namelijk een nieuw gebouw aan de Spaarwaterstraat, nog steeds in gebruik! Zandvliet lag op een kwartiertje lopen. Ik woonde minder dan 2 kilometer van school, dat betekende dat je niet op de fiets mocht komen, dus de fietsenstalling heb ik eigenlijk nooit gezien. Het was wel sjouwen met een tas vol boeken van het boekenfonds. Die boekenfondsherkomst hield tevens in dat gebruik van een pukkeltas (oude leger-schoudertas) verboden was, teveel risico op beschadiging van de boeken die misschien nog langer mee moesten.

De simpele rechte, houten, uitgesleten en krakende trappen van de mulo konden in de verste verte niet tippen aan de herinnering die ik heb aan de chic van het Zandvliet trappenhuis. Drie niveaus met

betegelde wanden en glanzende houten leuningen van begane grond tot op de bovenste verdieping. Mooier nog was het gegeven dat de trappen zich rondom een open schacht slingerden. Dat betekende dat als je een volle leren schooltas van boven naar beneden liet vallen, de doffe klap van de landing zeer bevredigend genoemd kon worden. Hoewel de schoolleiding die mening niet deelde en een ferme straf voor de dader beschikbaar stelde. Die trappen waren de hoofdadrs van leerlingentransport van het ene lesuur naar het volgende. Voor mij, die slechts rechte trappen gewend was bij voornamelijk binnenkomst en vertrek was het wisselen van lokaal tussen de lessen een aangename onderbreking. Het luidruchtige 'gevecht' om van lokaal naar lokaal te komen vond ik een spannende en gezellige ervaring. In mijn herinnering lag het trappenhuis direct achter de hoofdingang, linksaf naar enkele lokalen waaronder het gymlokaal annex aula en rechtsaf naar natuurkundelokaal, leraren territorium en directiekamer, die ik nooit heb mogen aanschouwen.

Doceren en leren

Er was een aanmerkelijk verschil met de MULO in de wijze waarop het doceren werd aangepakt. Op de MULO was er geen sprake van dat je kon weggelopen met slecht, niet gemaakt of niet geleerd huiswerk. Anders gezegd: als je kon leren dan moest je leren en daarmee uit. Wanprestatie leidde snel tot contact tussen school en ouders. In mijn geval dubbel snel omdat mijn lerares Frans en Duits slechts een portiek bij mij verwijderd in de straat woonde. Op Zandvliet lag dat wat anders. Ook daar moest je leren als je het kon, echter *law enforcement* was er duidelijk minder strak. Anders gezegd: slecht je best doen leidde slechts in uiterste gevallen tot een contact tussen school en ouders.

De docenten

Een veel rijker palet aan leraren dan op de MULO; daar hadden we slechts vijf leraren. Ik herinner mij van Zandvliet moeiteloos tien leraren en één lerares. Er

waren er veel meer, maar velen herinner ik mij niet. Allen hadden hun eigen specifieke en dikwijls interessante eigenaardigheden dan wel eigenschappen.

Mevrouw Sonneveld, een alleraardigste vrouw, die er niet voor terugdeinsde je flink aan te pakken in geval van onvoldoende presteren, lees beneden je niveau. Weinig is er blijven hangen van scheidkunde; het bestaan van het periodiek systeem van Mendelejev is een van de weinige zaken die mij zijn bijgebleven. Mijn gevoel zegt dat zij door de leerlingen vooral gerespecteerd werd vanwege haar rustige aanpak, orde was voor haar dus geen probleem.

De heer Amorison, een immer goed gehumeurde leraar. Frans was dankzij de juf op de MULO voor mij een makkie. In klas 4 van de MULO werd de examenklas door de lerares, juffrouw de Jonge (Tante Coba, een 100% Surinaamse: aardig, streng en gastvrij) op vrijdagavond uitgenodigd voor een avondje Franse conversatie, de volgende week een avondje Duits en zo verder tot aan het examen. Geen wonder dat het voor mij eenvoudig was om mijn vreemde talen op Zandvliet bijna achteloos goed te doen. Iedere leraar gebruikte het bord, dat was dus niets bijzonders, maar de ontdekking dat Amorison enkele vingers aan zijn rechterhand miste en dus het krijtje klemde tussen twee resterende vingerstompjes was in het begin een schok. Maar ook dat wende.

De heer Van As, dat was ook wel even wennen! Ritmische gymnastiek, uit te voeren op pianomuziek. Dat was voor een lid van een gymnastiekvereniging op prestatieniveau aspirant een nageenog onbekende ervaring. Gelukkig speelde volleybal ook een belangrijke rol; dat is overigens een eufemistische stellingname.

De heer Cornet, ongetwijfeld een bekwaam docent natuurkunde. Maar ja alleen bekwaamheid speelt meestal op middelbare scholen, evenmin als in de maatschappij een grote rol. De orde was

voor hem soms een probleem. Met name het laatste uur zaterdagmiddag voor het weekend was chaotisch. In het natuurkundelokaal met een getrapte banken opstelling, sprongen wij met een man of vijftien in de vijfde klas als apen op een rots door het lokaal. Ik herinner me dat levendig, hoewel ik me voor kan stellen dat het slechts een enkele maal gebeurde, maar de herinnering is zo grappig dat het lijkt iedere week gebeurd te zijn. Overigens in de Tempelweek gaf hij heerlijk relaxed les in de buitenlucht, dat ook wel weer. Een nadeel voor hem was dat hij een lui oog had, zelf heb ik dat ook, dus ik ken de beperkingen en de daaraan verbonden misverstanden. Overigens gaf hij nooit blij van enige hinder ervan.

De heer Dijkshoorn, wat kon die man het goed brengen, een goed verhaal zat er eigenlijk altijd wel in. Cosmografie, een prachtig vak, dat zeker in onze tijd veel aandacht mag krijgen. In elk geval heeft de heer Dijkshoorn ons een goede 'take-off' gegeven in het tijdperk van de ruimtevaart. Alleen al het feit, dat we leerden de start- en valsnelheid te berekenen voor een lichaam dat de aarde wil verlaten en later terugkeert, was toen een wow!

De heer Foeken, merkwaardigerwijs kan ik me niets van deze leraar herinneren, behalve dat hij een steile indruk maakte en ongetwijfeld erg streng was.

De heer Huizinga, de rector. Een tengere, strenge, zuinig kijkende man, die, ik mag wel zeggen, uiterst (extreem?) gesteld was op de orde in de school en zeker ook daarbuiten. Ik weet niet of hij een plaats had in het lesrooster, maar zeker is dat ik nooit les van hem gehad heb.

De heer Kiers, in mijn herinnering een kleine kalende man, hij gaf wiskunde. De lessen waren doorgaans opgewekt

en doorspekt met ironische tot sarcastische beoordelingen van hen die er niet in slaagden tenminste de indruk te wekken dat ze wel hun best deden. Maar nooit was het onaangenaam, meestal zelfs reden om veel te lachen.

De heer Van der Leest, in mijn herinnering gaf hij aardrijkskunde. Hij had geen bijzonder boeiende manier van les geven, zelfs niet zo dat ik mij iets van zijn stijl kan herinneren. Overigens is hij wel de enige leraar waarvan ik mij een bijnaam herinner: de neus. Geen Amsterdamse, maar wel een die er mocht zijn!

De heer Suttorp, geschiedenisleraar. Ongetwijfeld een deskundig leraar, hij had de uitstraling in elk geval wel. Overigens heb ik nooit les van hem gehad en ken hem dus niet echt. Toch is hij de enige leraar waar ik ooit in huis ben geweest. Het toeval wilde namelijk dat hij getrouwd was met de zus van een aangetrouwde tante van mij, ingewikkeld, maar toch.

De heer Van Vliet, hij was leraar tekenen. Zoals bij velen bekend, de vader van de gevierde cabaretier Paul van Vliet. Welaan, de appel valt niet ver van de stam. De tekenleraar tekende met zijn collega Van As voor uitvoeringen van zelf geschreven, zelf aangeklede en zelf getoonzette musicals. Zoals daar waren 'Koekedeeg en Schokk beton' en 'De Masten' hoewel die naam waarschijnlijk niet juist is. Ik herinner mij het lijntekenen in het bijzonder. Eens moest ik een locomotief natekenen (meer lijnen in een figuur heb ik ook daarna nooit meer gezien!) De Oost-Indische inkt deed mij de das om: een uitlopende vlek bij de laatste lijn. Noch gymnastiek noch tekenen boeiden mij zeer, hoewel het altijd plezierige onderbrekingen waren van de normale schoolse routine.

De heer Wielenga, hij was een echte godsdienstleraar, met een enigszins profetisch voorkomen, dankzij zijn spierwitte haardos. Hij heeft ons de introductie verzorgd in de 'grote' godsdiensten, zoals Hindoeïsme, Islam, Rooms-Katholicisme, en zelfs een beetje Taoïsme meen ik, hoewel ik daarover twijfel. Protestantisme was eigenlijk geen issue, immers wij werden verondersteld de juiste godsdienst te belijden of tenminste te kennen. Dit kwam tevens tot uitdrukking in de maandagochtend weekopening in de aula c.q. gymnastiekzaal waar dan een korte overdenking voor de week werd gehouden. Merkwaardigerwijs kan ik mij geen leraar herinneren die mij in het Engels en Hoogduits onderwezen hebben. Twee favoriete vakken allereerst omdat het vreemde talen waren, maar ook omdat de MULO en mijn leeshonger mij een grote voorsprong hadden gegeven op mijn medeleerlingen in alle talen, zowel wat betreft de boekenlijsten als de grammaticale kennis. Evenmin herinner ik mij leraar voor de vakken: plant- en dierkunde, staathuishoudkunde, Nederlandse taal en letterkunde en handelswetenschappen, terwijl die vakken met cijfers ook voorkomen op mijn cijferlijst behorende bij mijn getuigschrift hogereburgerschool B, zoals dat heet. Tenslotte is noemenswaard dat er ook in die tijd verbouwingen aan de orde waren. Immers op mijn voornoemde cijferlijst prijken als laatsten in de lijst vakken handtekenen, rechtlijnig tekenen en lichamelijke oefening, waarbij in plaats van een cijfer de vermelding 'wegens verbouwing niet gegeven' is gesteld.

10

10
OUD
LEERLINGEN
ZANDVLIET

Le Métèque

Door Rob Bloemkolk

Ik ben ooit nog hoofdredacteur van de schoolkrant geweest. Die Grote Klok die nooit is uitgekomen? (Lees het vorige nummer van Z.) Yep. Kwam deels uit mijn koker. Wat me daartoe aangezet heeft? Geen flauw idee. Altijd al benieuwd geweest naar de grenzen van het betamelijke. Nog steeds, eigenlijk. Waar dat begonnen is? Ik denk met Sinterklaas.

Als zevenjarige tweedeklasser, tegenwoordig vierdegroeper, richt ik een brief aan mijn door griep gevelde juf. Ik ben niet bijster te spreken over haar vervangster die voor de klas, zo schrijf ik: 'brult als een leeuw met een splinter in zijn poot'. Ik meen dat ik de leeuw in kwestie ook nog getekend heb. De brief wordt door de vervangster gelezen en doorspeeld aan Sinterklaas. Eerlijkheid gebiedt te zeggen dat mijn geloof in de Goedheiligman dan al wankelt. Maar eind november neem je als zevenjarige geen enkel risico. Ik zing uit volle borst de kolenkachel toe. Mij stilletjes afvragend hoe de gedroomde chocoladeletter dwars door de gloeiende kolen mijn schoen moet bereiken. Wankelend geloof is een gruwel. En het zou nog veel gruwelijker uitpakken.

Ik beland voor de zetel van de Sint, omgeven door zwart geschminkt onderwijzend personeel. De Goedheiligman geeft mij ten overstaan van een doodstille gymzaal, waar drie overbevolkte schoolklassen én hun ouders ademloos toekijken, een uitbrander over mijn brutale schrijverij. Vervolgens moet ik mijn excuses aanbieden aan een vervangster die geen geduld met zevenjarigen heeft. Het is daarna nooit meer goed gekomen tussen mij en het bevoegd gezag. Ik ben een rebel zonder reden geworden.

Maar op middelbare school Zandvliet waait gelukkig een ander windje. Met de komst van nieuwe rector Jansen nemen de frivole jaren zeventig voorzichtig bezit van het enigszins statige lyceum. Niet dat Zandvliet tot het Ruigoord van het Nederlands onderwijs muteert maar Jansen haalt een paar frisse docenten binnen waaronder zijn voormalige collega van het Dalton Lyceum: meneer Booms. Ik ontmoet hem in twee HAVO. Booms geeft Frans en Booms doet dat anders. Hij laat ons zingen. Dat is even wennen. Op zijn tafel staat een bandrecorder. Hij deelt stencils uit met teksten van hedendaagse Franse hits: Les Poppy's, Vicky Leandros, Michel Delpech. Idee is natuurlijk dat we spelenderwijs Frans idioom oppikken. We staren wat onwennig naar de stencils.

Maar Booms knalt de bandrecorder aan en zingt zelf uit volle borst mee:

Pour un simple rendez-vous
Pour un flirt avec toi
Pour un petit tour, un petit jour
Entre tes bras
Pour un petit tour, au petit jour
Entre tes draps...enzovoort.

We zijn verbijsterd. Booms maant ons zwaaiend met zijn armen mee te zingen. De meisjes vallen in, aanvankelijk verlegen giechelend. Maar hun hoge stemmen vullen al snel als een klaterend lentebuitje het lokaal. Voor ons jongens dient zich een heel ander probleem aan. De meesten hebben de baard in de keel. Daar heeft Booms geen boodschap aan. Zingen! En we brommen binnensmonds voorzichtig mee. Het mag wel met wat meer overtuiging, meent onze voortvarende docent Frans. Onze jongensstemmen gieren van overdreven laag tot ongecontroleerd hoog. Dit tot groot vermaak van de meisjes. Na deze martelgang vertaalt Booms de literaire vondsten van Michel Delpech. *Entre tes bras, entre tes draps*. Nu is het tijd voor de meiden zich ongemakkelijk te voelen. Maar het zingen groeit al snel in populariteit. Zeker op vrijdagmiddagen wanneer het weekend zonnig lonkt en

onze puberbreinen geen greintje kennis meer verdragen.
Booms overtreft zichzelf wanneer hij Serge Gainsbourg's wereldhit *'Je t'aime... moi non plus'* ten gehore brengt. En met een stalen gezicht de orgastische uitroepen van Serge en zijn vriendinnetje Jane Birkin vertaalt:

Oh mon amour
Comme la vague irrésolue
Je vais, je vais et je viens
Entre tes reins
Je vais et je viens.

Of we meegezongen hebben, waag ik te betwijfelen. En anders heb ik het verdrongen.
Hoe het ook zei: een vrijdenker, die Booms. Een rebel zonder reden, denk ik te voelen.

Later wordt hij conrector. Een bevordering waar hij achteraf niet erg blij mee is. Dat vertrouwt hij me toe wanneer ik, twee jaar later inmiddels in vier HAVO, de klas uitgestuurd ben: een zoveelste aanvaring met het bevoegd gezag. Ik klop op zijn deur. Hij ontvangt me allerhartelijkst. 'Kom binnen, kom binnen, ga zitten'. Ik ga zitten. Een beetje overdonderd. Booms neemt plaats op de rand van zijn bureau. 'Sigaartje?' Hij houdt me een doosje met dunne sigaartjes voor. Ik ben een jongen van vijftien, realiseer ik me nu, 43 jaar later. Booms heeft daar maling aan en speelt dat we allebei volwassen kerels zijn. Hij geeft me een vuurtje. Ik zuig de rook van het sigaartje naar binnen en we blazen allebei tevreden uit.
Wat hij precies tegen me gezegd heeft, weet ik niet meer. Maar de strekking is me tot op de dag van vandaag bijgebleven: Ik ben nu toch een volwassen vent die het niet nodig heeft om in de klas te rellen? Hij brengt het met flair: wij mannen van de wereld zijn daar voorbij, hebben dat vertoon niet meer nodig. Ik ben het roerend met hem eens en beloof excuses te maken aan de door mij gekrenkte

docent. Het is even stil. We roken. Dan vraag ik hem of hij het leuk vindt om conrector te zijn. Hij kijkt me aan en schudt zijn hoofd. Te veel vergaderingen. Te veel werk mee naar huis. Geen zak aan.
Nu denk ik dat hij zijn klassen miste. De vrijdagmiddagen dat we zingend het weekend ingingen. Ik zoek op Spotify zijn favoriete liedje op. *Le Métèque* van George Moustaki.
Een chanson dat we meer dan alle andere liedjes klassikaal gezongen hebben:

Avec ma gueule de métèque,
de juif errant, de pâtre grec
et mes cheveux aux quatre vents,
avec mes yeux tout délavés
qui me donnent l'air de rêver,
moi qui ne rêve plus souvent;

Met mijn ongure vreemdelingsmoel,
van dolende jood of Griekse herder
en mijn haren in alle windrichtingen,
met mijn waterige ogen
die mij een dromerige blik geven,
aan mij, die niet al te vaak meer droomt.
Enzovoort.

Maar misschien zat zijn weerzin tegen het conrectorschap wel dieper. En was Booms die *'métèque'* in het diepst van zijn dromen. Een echte rebel. Ik denk het wel. En ik vraag me nu, 43 jaar later, af wat hij dacht op zo'n vrijdagmiddag wanneer hij ons de laatste drie regels van zijn geliefde *'Métèque'* hoorde zingen:

Et nous ferons de chaque jour
toute une éternité d'amour
que nous vivrons à en mourir.

En we zullen elke dag
tot een eeuwigheid van liefde maken
die we zullen leven tot we sterven.

Ik denk dat Booms ons dat heeft willen leren. Dat Frans was verder bijzaak.

Herinneringen

Afgelopen voorjaar is mijn jongste zoon geslaagd voor zijn middelbare schoolexamen. Hij en zijn oudere broer zijn nu student; ex-middelbare schoolgangers. In de jaren dat zij op school zaten dachten zij bezig te zijn met waar een scholier zoal mee bezig is: lessen volgen, tussenuren opvullen, al of niet huiswerk maken, socializen. Maar zij waren met nog iets anders bezig, iets waar ze zich zeer waarschijnlijk niet bewust van waren. Ze waren herinneringen aan het maken. Beelden, geluiden en geuren die ze later bij zichzelf zullen oproepen, of die zichzelf opdringen. Als ouders konden hun moeder en ik niet veel meer doen dan ze vanaf de zijlijn aanmoedigen. Hun herinneringen maakten ze vooral zelf. Samen met hun medescholieren uiteraard.

Ik hoop dat hun herinneringen vooral goed zullen zijn. Die van mij zijn dat zeker. Ze waren ook sterk. Ik heb mij zo thuis gevoeld op Zandvliet, dat ik heel erg lang het gevoel heb gehad dat ik net van de middelbare school af was. Ik denk dat ik die prettige sensatie tot ongeveer in mijn dertiger jaren met me heb meegedragen. Al die tijd was ik een (ex) Zandvlieter. Ik was al die tijd natuurlijk veel meer, zoals student, werknemer, partner, later ook vader. Maar de basis van mijn middelbare school voelde blijkbaar comfortabel genoeg om me er lange tijd verbonden mee te blijven voelen. Vervolgens werd ik ouder, volgens de kalender althans. Maar ik heb al lange tijd het gevoel dat ik nog in mijn dertiger jaren zit. Al zo'n twee decennia zelfs. Dat gevoel (meer is het niet) is natuurlijk volslagen misplaatst. Totaal irreëel. En prettig aan de ene kant, want je blijft je jong voelen. Maar behoorlijk irritant aan de andere kant, want het illustreert dat ik mijn grip op de tijd volledig verloren heb. Niet dat ik die tijd ooit in handen heb gehad trouwens. Daar zit nu het hele punt dat ik wil maken. De tijd glipt door mijn vingers, en er is niets dat ik daaraan kan doen.

Hoewel, misschien kan ik de tijd vertragen. Niet om het verouderingsproces tegen te gaan. Dat is nou eenmaal een gegeven. Maar wel om me bewust te zijn van de herinneringen op het moment dat ik ze maak. Dan geniet je er twee keer van, nietwaar? Leven in het nu, heet dat. Ik vind dat niet gemakkelijk. Want als ik even niet oplet, ben ik vooral bezig met waar ik als vijftiger zoals mee bezig ben: werken, partner zijn, vader zijn, sporten, socializen. Als je niet oppast onderga je meer dan je ervaart. Maar steeds vaker lukt het. Dan doe ik niet alleen, maar ervaar ik ook.

Ik hoop dat mijn kinderen af en toe op de rem van de tijd trappen. Zodat ze zich lang verbonden kunnen voelen met de goede plekken waar ze geleefd hebben. Op naar blijvende herinneringen.

Michiel van Straten wás Zandvlieter (1975-1981) en is ontdekkingschrijver. Zie www.ontdekkingschrijver.nl voor zijn boeken, blogs en artikelen.

Z

Contactblad van de Stichting
oud-leerlingen Zandvliet

Stichting oud-leerlingen Zandvliet

Opgericht: 2 juli 2003

Inschrijfnummer

Kamer van Koophandel 27260125

www.oudleerlingenzandvliet.nl

Bestuur

Han Gesink, voorzitter

Rob Engelsman, secretaris

Willy den Boeft-van den

Dool, penningmeester

Cathy Spierings

Stella Onbag, adviseur

Nadia van den Berg

Kees van der Leer, adviseur

Bram Derksen, ICT-aangelegenheden

Donateursadministratie

Willy den Boeft-van den Dool

Commanderijpoort 4

2311 WB Leiden

Tel. 071-5132657

E-mailadres:

bestuur@oudleerlingenzandvliet.nl

ING-bank NL15 INGB 0009 6790 89

t.n.v. Stichting oud-leerlingen

Zandvliet Den Haag

Minimum donatie 11 euro per kalenderjaar, tot wederopzegging te betalen vóór 1 juni op bovenstaand ING-banknummer, al dan niet per acceptgiro.

14e jaargang nr. 2, najaar 2017

Versijnt 2 x per jaar

Redactie

Michiel van Straten (hoofdredacteur)

Rob Gmelig Meijling

Adviseur: Kees van der Leer

E-mailadres: m.vanstraten@kpnplanet.nl

Vormgeving en druk

Verloop drukkerij, Alblasserdam

Hoe kunnen we jou voortaan bereiken?

Wij willen voortaan zoveel mogelijk met oud-leerlingen communiceren per e-mail. Geef dus je e-mailadres aan ons door.

Heb je geen e-mailadres en wil je liever papieren aankondigingen blijven ontvangen, laat ons dat dan weten per brief, per telefoon, of anderszins.